

Finansdepartementet
postmottak@fin.dep.no
Saksnummer 25/5240

1 Innhold

1	Forbrukerrådets innspill til Finansmarkedsmeldingen	1
3	Oppsummering	2
4	Endre regelverket for rentefastsettelse i låneavtaler	3
5	Innføre et mer fullstendig gjeldsregister	5
6	Styrke forbrukervernet	6
6.1	<i>Rente- og kostnadstak</i>	7
6.2	<i>Krav til maksimal forbruksgjeld i utlånsforskriften</i>	8
6.3	<i>Dempe markedsføring av forbrukskreditt</i>	9
6.4	<i>Friction by design</i>	10
6.4.1	Frivillig kredittforbud	11
6.4.2	Påbud om «tenketid» før kredittopptak:	12
6.5	<i>Storbritannias Consumer Duty regelverk?</i>	12
6.5.1	Økonomisk sårbarhet er mer enn manglende betalingsevne	13
6.6	<i>Håndhevelse</i>	15
6.7	<i>Utdyping av bestemte temaer</i>	16

2 Forbrukerrådets innspill til Finansmarkedsmeldingen

Forbrukerrådet setter pris på muligheten til å komme med innspill til finansmarkedsmeldingens helhetlige gjennomgang av rammevilkårene for finansnæringen i Norge. Fra et overordnet perspektiv har Norge en ryddig finansnæring og et solid rammeverk. Sett fra forbrukernes perspektiv er det imidlertid fortsatt mange mekanismer som undergraver forbrukervernet, og i særdeleshet går dette utover de mest sårbare forbrukerne. Den gode nyheten er at det allerede finnes gode og utprøvde løsninger fra både inn- og utland som kan og bør innføres i Norge.

3 Oppsummering

Forbrukerrådet ser behov for en styrking av forbrukerbeskyttelsen i finansmarkedet. Selv om Norge har en solid og velfungerende finansnæring, finnes det strukturelle mekanismer som svekker forbrukervernet og som særlig rammer lojale og økonomisk sårbare forbrukere. Forbrukerrådet mener derfor at det er nødvendig med tydeligere regulering, bedre håndheving og økt ansvarliggjøring av finansnæringen, og viser blant annet til følgende forslag:

Rentefastsettelse for boliglån: Lojale kunder betaler systematisk høyere rente enn nye kunder. EFTA-domstolen har slått fast at skjønnsbaserte renteendringer ikke er i tråd med EØS-retten. Tiden er moden for å innføre en mer objektiv og forståelig rentemodell i Norge. Vi mener Finlands modell, med en referanserente og et fast påslag, kan være et godt utgangspunkt for videre utredning.

Komplett gjeldsregister: Forbrukerrådet mener gjeldsregisteret kan og bør bli navet i fremtidens lånemarked. Det krever imidlertid at forslaget til endringer i gjeldsinformasjonsloven blir endret slik at det ikke struper utviklingen av forbrukervennlige tjenester som kan gi enklere økonomisk kontroll, stoppe svindel, og skjerpe konkurransen gjennom reduserte flyttebarrierer. Det er spesielt forbrukere med de mest komplekse gjeldsproblemene som vil ha nytte av et mest mulig komplett gjeldsregister. Det bør inkludere inkassogjeld.

Styrke forbrukervernet på kredittområdet: Innføringen av det nye forbrukerkredittdirektivet må prioriteres, og Norge bør bruke handlingsrommet i direktivet til å styrke forbrukervernet. Forbrukerrådet anbefaler blant annet å:

1. innføre rente- og kostnadstak for å stimulere til bedre kredittvurderinger og forebygge «*evighetsgjeld*.»
2. vurdere krav til maksimal forbruksgjeld i utlånsforskriften for å forebygge uforsvarlig høye gjeldsopptak før gjelden blir uhåndterlig.
3. forby overvåkningsbasert markedsføring og kredittmarkedsføring i sosiale medier.
4. innføre mer «frikisjon» knyttet til kredittopptak i form av forbud mot kreditt som forhåndsvalgt betalingsløsning, bedre løsninger for kredittspærre, og å vurdere en obligatorisk "pause" før utbetaling av forbrukskreditt over en viss størrelse.

5. forenkle muligheten for forbrukere til å registrere seg selv med et frivillig kredittforbud som forhindrer forbrukeren eller andre fra å ta opp forbruksgjeld i sitt navn.
6. vurdere påbud om tenketid før kredittopptak.
7. vurdere å innføre elementer fra det britiske finanstilsynets *Consumer Duty* regelverk i Norge. Det inkluderer for eksempel en prinsippbasert plikt til å innføre rimelige tiltak for å forhindre forutsigbar forbrukerskade.
8. gi Forbrukertilsynet søksmålskompetanse, fjerne restene av forhandlingsmodellen i markedsføringsloven og gi tilsynet myndighet til å pålegge selskaper å tilbakebetale forbrukere for urettmessig ervervede inntekter.

4 Endre regelverket for rentefastsettelse i låneavtaler

Finansmarkedsmeldingen for 2025 konstaterte at egenkapitalavkastningen i norske banker, over flere år, har vært vesentlig høyere enn i andre europeiske banker. Det er bra for den finansielle stabiliteten, men er samtidig et kraftig signal om at konkurransen er for svak. Det rammer først og fremst de lojale kundene som ikke aktivt flytter eller regelmessig reforhandler sine avtaler med banken.

Det er kjent at tjenesteleverandører i ulike bransjer utviser stor kreativitet i å lokke forbrukere med tilsynelatende gode tilbud. Over tid blir imidlertid prisen gradvis mindre konkurransedyktig.

Denne prismekanismen var spesielt tydelig i strømportalenes tidlige fase, med en svært høy forekomst av lokketilbud godt under spotprisen. Trikket var å bruke lokketilbudet som åte, for så å raskest mulig flytte kundene over på overprisede avtaler.

Den samme mekanismen ser vi også i markedet for boliglån, og rammer spesielt såkalte lojale forbrukere. Dette ble påvist i en studie fra NTNU om prisdiskriminering og flytting av boliglån fra 2023 (Ongena, Paraschiv og Reite)¹ som omfattet cirka 13.000 boliglån hos en middels stor bank.

Studiens mest signifikante forklaring på renteforskjellen mellom nåværende og nye kunder, var hvor lang tid som hadde gått siden lånet ble innvilget. Renteforskjellen mellom nye og «lojale» kunder lå på rundt 0,2 prosent i de lojale kundenes disfavør.

Den totale pantesikrede husholdningsgjelden i Norge ligger på rundt 3.800 milliarder kroner. Dersom sterkere konkurranse om lånekundene, for

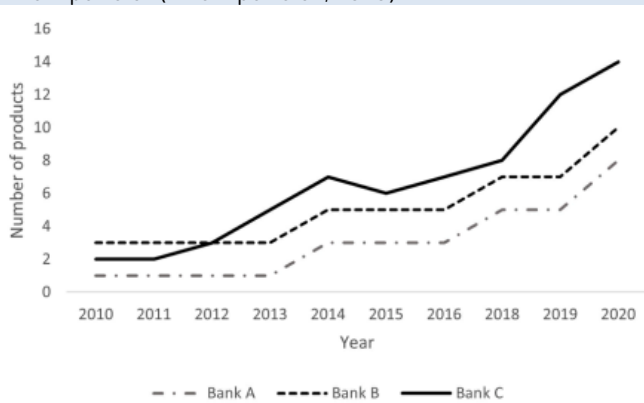
¹ [NTNU Open: Counteroffers and Price Discrimination in Mortgage Lending](#)

eksempel, fører til en gjennomsnittlig reduksjon av bankenes rentemargin på 0,1 prosent, så **tilsvarende det nesten fire milliarder kroner i lavere årlige rentekostnader for boliglånskundene.**

Studien beskrev hvordan fallet i bruk av fysiske bankfilialer og innføringen av Finansportalen i 2008, sammenfalt med lavere forskjeller mellom bankenes beste rentetilbud og gjennomsnittrenten.²

Figur 7: Antall forskjellige boliglånsprodukter tilgjengelig for en klient med et lignende lån fra tre tilfeldig utvalgte banker fra Finansportalen (Finansportalen, 2020).

Kilde: Steven Ongena, Florentina Paraschiv, Endre J. Reite – 2023: [“Counteroffers and Price Discrimination in Mortgage Lending”](#)

Dette førte til mottiltak fra bankene. Siden innføringen av Finansportalen har antallet boliglånsprodukter med ulike rentesatser pr. bank, steget markant. Studien mener det reduserer pristransparensen og kan være en ny form for prisdiskriminering.

Forbrukerrådet har lenge ment at bankenes praksis med å utsette spesielt lojale forbrukere for smygende renteøkninger, har vært et problem. Avgjørelsene fra EFTA-domstolen fra mai 2024, som gjaldt islandske vilkår for renteendring, har aktualisert behovet for å endre den norske mekanismen for rentefastsettelse.

Forbrukerrådet har, i et brev til Justisdepartementet³, påpekt at praksis bør være at en vanlig forbruker skal forstå spesifikt hvordan renten beregnes og at den skal fastsettes ut fra klare, objektive og forståelige kriterier. Dette synet deles av Forbrukertilsynet som har uttalt «at vilkår for renteendring som åpner for skjønn fra bankens side, ikke er i tråd med EØS-regelverket slik det er tolket av EFTA-domstolen og dermed ikke i tråd med norsk lov.»⁴

² [NTNU Open: Counteroffers and Price Discrimination in Mortgage Lending](#)

³ Brev fra Forbrukerrådet til lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet, 11.4.2025: «Angående endring av utlånsrenta i forbrukeravtale»

⁴ [Bankene kan ha endret renten ulovlig](#)

I den forbindelse vil Forbrukerrådet peke på hvordan Finland har innrettet seg. Den finske boliglånsrenten består av en referanserente (EURIBOR) og bankens egen rentemargin. Boliglånskunden kan velge mellom å binde seg til den tre, seks eller tolv måneders referanserenten.

Forbrukerrådet mener det vil være fornuftig å utrede hvorvidt norske forbrukere vil være tjent med at en tilsvarende rentemekanisme, basert på NIBOR, innføres i Norge.

5 Innføre et mer fullstendig gjeldsregister

I fjorårets finansmarkedsmelding fremkommer det at norske boliglånskunder relativt hyppig flytter sine lån sammenlignet med kunder i andre land. I 2024 viste Forbrukerrådets bytteundersøkelse at 32 prosent av husstandene enten hadde flyttet eller reforhandlet boliglånet i de siste to årene. Som tiltak for enklere bankbytte nevnte meldingen videreutvikling av Finansportalen, BankID og strengere begrensninger på bankenes muligheter for å koble lønnskonto og boliglån.

Dette er gode tiltak, men det sannsynligvis viktigste tiltaket er utvidelsen av gjeldsregistrene med pantelikret gjeld. Forbrukerrådet mener gjeldsregisteret kan og bør bli navet i fremtidens lånemarked.⁵ Det krever imidlertid at forslaget til endringer i gjeldsinformasjonsloven⁶ blir endret slik at det ikke struper utviklingen av forbrukervennlige tjenester som kan gi enklere økonomisk kontroll, stoppe svindel, og skjerpe konkurransen gjennom reduserte flyttebarrierer.

Høringsforslaget tar i for liten grad hensyn til at det er forbrukere med de mest komplekse gjeldsproblemene som vil ha størst nytte av et mest mulig komplett gjeldsregister.

Det er stor spredning i forbrukeres evne til å skaffe seg oversikt over egen økonomi. Det bør være innlysende at sårbare forbrukere, med begrenset økonomisk oversikt, er spesielt utsatt for å havne i gjeldsproblemer. Desto flere gjeldstyper som mangler i gjeldsregisteret, dess mer innsats vil kreves av den enkelte låntager eller rådgiver. Det reduserer sannsynligheten for å få den oversikten som vil være en forutsetning for å få kontroll over egen gjeld.

⁵ Forbrukerrådet 3.7.2025: Høringssvar til «Forslag til endringer i gjeldsinformasjonsloven og gjeldsinformasjonsforskriften.»

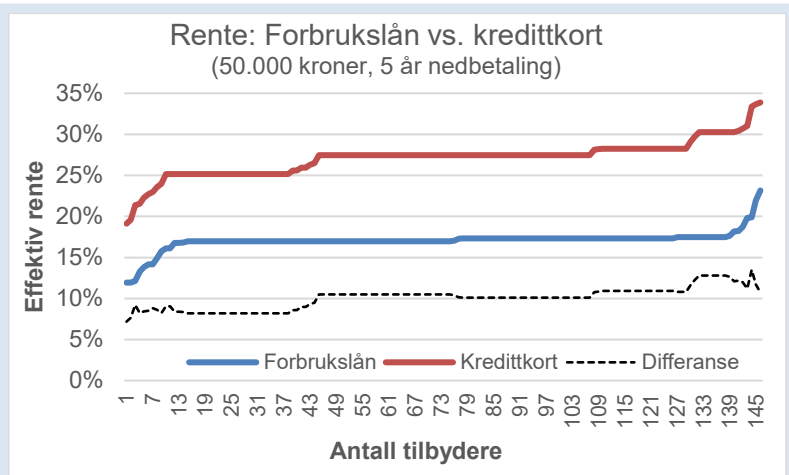
⁶ Regjeringen.no 3.4.2025: «Høring av forslag til endringer i gjeldsinformasjonsloven og gjeldsinformasjonsforskriften – utvidelse med flere typer gjeld mv.»

I tillegg til at det skal bli lettere å få oversikt over egen gjeld, bør det utvidede gjeldsregisteret sikte mot å gjøre det så friksjonsløst som mulig å nedbetale gjeld. Enkelte kredittyttere kan ha gode grunner til å gjøre døren lavere og porten smalere for kunder som ønsker å flytte til rimeligere leverandører.

Det kan for eksempel handle om å gjøre det mer kronglete for låneformidlere å få tak i informasjon for innløsning av kreditt som følge av Buy-Now-Pay-Later (BNPL) eller kredittkortavtaler. Deres bedriftsøkonomiske motivasjon for å gjøre det enklest mulig for en kunde å refinansiere et svært dyrt lån med et billigere (men fremdeles dyrt forbrukslån), vil normalt sett være begrenset.

Det er derfor viktig at «den kravet gjelder,» for hver gjeldspost, kan finne opplysninger om KID og kontonummer i gjeldsregisteret. Det vil være et viktig bidrag til å senke terskelen for å gjøre opp eller flytte gjeld.

Kilde: www.forbrukerradet.no/finansportalen pr. 12.1.2026
Portalen hadde 146 tilbydere av forbrukslån på 50.000 kroner med fem års nedbetaling. Antall kredittkort tilbydere var 182. For å få et likt antall observasjoner har grafen redusert antall kredittkort leverandører til 146 gjennom å kutte antallet i de to mest tallrike rentenivåene for kredittkort.

6 Styrke forbrukervernet

Det er positivt at flere nye EU-regelverk legger til rette for bedre forbrukerbeskyttelse på kredittområdet. Det europeiske forbrukerkredittdirektivet ble vedtatt i EU i 2023 og skal innføres i norsk lov.⁷ Vi mener spesielt at arbeidet med å innføre dette direktivet i norsk rett bør prioriteres høyt. Norge bør imidlertid ha sterkere ambisjoner for forbrukervernet enn å kun følge i fotsporene til EUs regelverksutforming. Forbrukerrådet etterlyser derfor et sterkere lederskap på dette feltet fra norske myndigheter.

I de nedenstående avsnittene har vi samlet et knippe tiltak som vil bidra til en nødvendig oppgradering av forbrukervernet overfor finansnæringen.

⁷ Regjeringen.no, 19.8.2024: [EØS notat om revidert forbrukerkredittdirektiv](#)

6.1 Rente- og kostnadstak

Utgangspunktet for regulering av kreditt bør være å minimere risikoen for negative konsekvenser, men samtidig hindre svekket betalingsmoral, ekskludering av kredittverdige låntagere eller å skape problemer for de delene av kreditttytingen som fungerer bra.

Noe som ikke fungerer bra, er kredittkortgjeld med 25 prosent rente som doubler seg hvert tredje år for dem som får betalingsproblemer.

Kombinasjonen av høy rente, et effektivt offentlig inndrivningssystem og gjeld som kan vokse hele livet, gjør misligholdte lån, som aldri burde vært innvilget, lønnsomme for mindre nøyeregnende kredittyttere.

Et rente- og kostnadstak på usikrede krav, vil gjøre det mindre lønnsomt å innvilge kreditt til forbrukere med lav betjeningsevne, og gi dem som havner i gjeldsdragsug en reell mulighet til å tilbakebetale gjelden.

Forbrukerkredittdirektivet pålegger medlemslandene å innføre tiltak for å effektivt hindre misbruk og sikre at ikke forbrukere kan belastes med for høye prosentwise eller totale kredittkostnader. Det omfatter både tak på renter og de totale lånekostnadene.⁸

I mars 2025 strammet Sverige inn regelverket ved å redusere rentetaket til 20 prosent og utvide hvilke typer gjeld som blir omfattet av reguleringen i konsumentkreditlagen.⁹ Finland har et rentetak på 15 prosent pluss referanserenten, begrenset oppad til 20 prosent.¹⁰

Forbrukerrådet foreslår et nivå på rentetak for forbrukslån mellom Finland på 15 prosent og Sverige på 20 pluss styringsrenten. For å unngå regelverksarbitrasje i form av økte termin- og etableringsgebyrer, bør effektiv rente brukes som rentetak.

Flertallet av de effektive kredittkortrentene i Finansportalen lå mellom 27 og 28 prosent i januar 2026. Forskjellen mellom de nominelle og de effektive rentene er i overkant av fire prosent. Styringsrenten er i skrivende stund på fire prosent. Vi mener et påslag på eksempelvis 18 prosent effektiv rente på styringsrenten vil kunne være et nivå som vil skjerpe kredittvurderingene, og redusere utlån til sårbare forbrukere med lav betalingsevne og lav motstandsdyktighet mot aggressiv markedsføring av kreditt. Samtidig

⁸ "DIRECTIVE (EU) 2023/2225 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL - on credit agreements for consumers"

⁹ Sveriges regering - Proposition 2024/25:17: [Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsetting](#)

¹⁰ Finland: Konkurs- och konsumentverket (KKV): [Tillhandahållande av konsumentkrediter](#)

vurderer vi at nivået er tilstrekkelig høyt til at det fortsatt vil være lønnsomt å låne ut til forbrukere med tilstrekkelig betjeningsevne.

Forbrukerrådet foreslår et tilsvarende kostnadstak som i Sverige. Det innebærer at låntageren ikke skal behøve å betale mer enn lånets hovedstol i renter, avgifter og inkassokostnader. Dersom lånet blir refinansiert skal kostnadstaket fremdeles gjelde. Det er en forutsetning for å unngå spekulative refinansieringstilbud av lån med hensikt å omgå kostnadstaket.

6.2 Krav til maksimal forbruksgjeld i utlånsforskriften

Finanstilsynet mente i høringsnotatet til utlånsforskriften i 2024, at det kunne vurderes å innføre et krav til maksimal forbruksgjeld.¹¹

Forskriftens krav til maksimal gjeld tilsvarende fem ganger brutto årsinntekt er mindre relevant for låntakere som kun har usikret kreditt. Et eget krav til maksimal forbruksgjeld vil kunne redusert sårbarheten for denne gruppen. Den senere tidens vekst i forbruksgjeld, og den høye misligholdsandelen, kan tilsi at det innføres et slikt krav.

Forbrukerrådet har tidligere tatt til orde for å redusere kravet til nedbetalingstid av forbrukskreditt fra fem til tre år. Det vil stille større krav til betjeningsevne og dermed redusert etterspørsel etter forbruksgjeld fra økonomisk sårbare forbrukere.

Det er imidlertid mye som taler for at Finanstilsynets variant kan være vel så virkningsfull. For å ta et tilfeldig valgt eksempel, så vil et tak på tre måneders bruttoinntekt tilsvare 125.000 kroner for en person med 500.000 kroner i årlig inntekt. Med 22 prosent rente tilsvarer

det 27.500 kroner pr. år før skatt. På dette nivået er det allerede stor fare for at mange forbrukere er på god vei inn i en gjeldsspiral de ikke klarer å komme ut av. For å sette dette i perspektiv, så var det i 2024 over 142.000 låntakere som hadde flere enn seks utestående kreditter med en gjennomsnittlig

# låntakere i eller potensielt på vei til gjeldsspiraler (31.9.24)			
Antall kreditter	Antall låntakere	Gjennomsnittlig benyttet kreditt pr. låntaker (kr.)	Total benyttet kreditt (mrd. kr)
6 -10	122 042	317 632	38,8
11-20	17 793	966 562	17,2
21-50	2 592	2 206 521	5,7
Over 50	17	5 335 014	0,1
Total	142 444	433 662	61,8

Kilde: Finanstilsynet – Rapport om utviklingen i forbruksgjeld, okt. 2024

¹¹ Finanstilsynet 23. august, 2024, avsnitt 8.17 i: Høringsnotat om NY FORSKRIFT OM FINANSFORETAKENES UTLÅNSPRAKSIS (Utlånsforskriften)

totalverdi på rundt 433.000 kroner. Et maksimalt tak på forbruksgjeld i utlånsforskriften kunne for mange forhindre uforsvarlige gjeldsopptak før gjelden ble uhåndterlig.

Et tak basert på inntekt vil være vanskeligere å omgå enn krav til nedbetalingstid, fordi det etterlater mindre rom for låneyters tolkning av betjeningsevne. Til tross for finansavtalelovens bestemmelser om kredittvurdering (§5-2) og avslagsplikt (§5-4), er Forbrukerrådets inntrykk at regelverket ikke er tydelig nok, og at mangelfull kredittvurdering er for vanskelig å håndheve.

6.3 Dempe markedsføring av forbrukskreditt

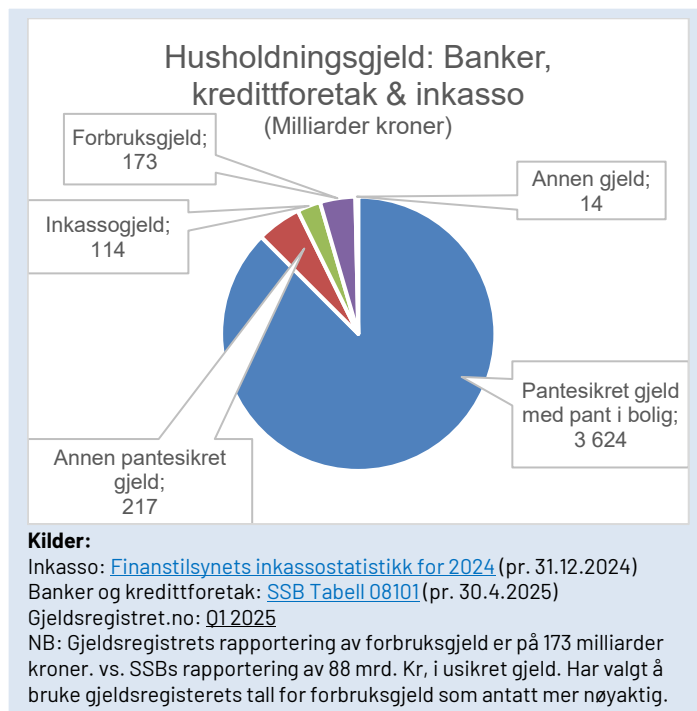
Stadig flere kjøpsreiser og kredittopptak foregår på nett, og vi blir konstant utsatt for fristelser og løfter. Samtidig normaliseres og premieres bruk av kreditt. Resultatet er at veien fra impuls til gjeldsopptak kan ta sekunder. Forbrukerrådet mener det er på høy tid å dempe det totale markedsføringsstrykket av forbruksgjeld. Her er to konkrete forslag:

Forbud mot overvåkningsbasert markedsføring: Markedsføring basert på omfattende overvåkning og profilering av forbrukere, gjør det mulig å utnytte våre sårbarheter og målrette reklame og andre budskap basert på hvem vi er, hva vi gjør, hva vi føler og andre forhold. Det gjør at en person som for eksempel har klikket på en annonse for forbrukslån, eller som er «flagget» som en person i økonomisk ufare, kan bli bombardert med oppfordringer om å ta opp dyr kreditt. Forbrukerrådet ønsker et generelt forbud mot overvåkningsbasert markedsføring.

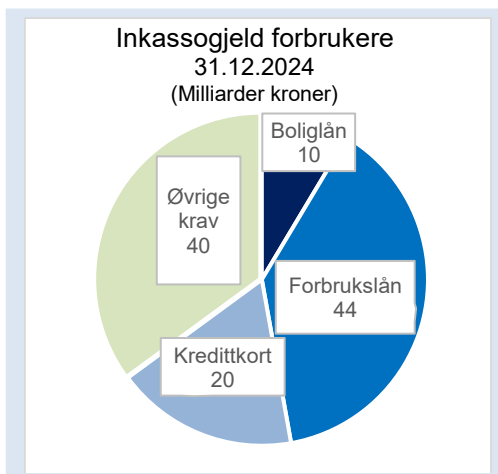
Forbud mot kredittmarkedsføring i sosiale medier. I 2023 ba et stortingsflertall om forbud mot kredittmarkedsføring. Dette vedtaket er foreløpig ikke blitt fulgt opp av regjeringen. Forbrukerrådet foreslår forbud mot alle former for kredittmarkedsføring i sosiale medier i forbindelse med implementeringen av forbrukerkredittdirektivet. Dette er særlig for å beskytte unge, og dem som i dag blir truffet av algoritmer som kan gjøre en vanskelig økonomi enda verre. Forbudet må også omfatte varer og tjenester der for eksempel "kjøp nå, betal senere" (BNPL) blir løftet frem som budskap og betalingsløsning.

6.4 Friction by design

Automatisering av lånesøknader og fremveksten av buy-now, pay-later (BNPL), har senket terskelen for å betale på kreditt. Det er et gode for mange forbrukere, men fører samtidig til at veien til u håndterlig gjeld blir kortere og glattere for mennesker med lav økonomisk forståelse, svindelofre eller individer med for eksempel spille- eller shopping-avhengighet. Når vi vet at inkassogjelden i Norge først og fremst kommer fra forbruksgjeld, er det på dette gjeldsområdet tiltak vil ha størst effekt.

Det kan derfor være fornuftig å finne en bedre balanse mellom tilgjengelighet av kreditt og mekanismer som skaper noe større friksjon i låneøeblikket, og dermed beskytter forbrukere mot impulsive kredittopptak. Dette kan enten handle om ulike varianter av frivillige kredittforbud eller et mer inngripende påbud som for eksempel tenketid før kredittopptak.

Et godt eksempel på motstykket til friksjon er den utbredte praksisen med kreditt som forhåndsvalgt betalingsløsning. Det spiller blant annet på den menneskelige tilbøyeligheten til å velge minste motstands vei, og er nettopp designet for å redusere sannsynligheten for at forbrukeren stopper opp i kjøpsreisen. Vi mener forhåndsvalg av kreditt er et eksempel på manipulerende design. Det skaper kunstig høy etterspørsel etter kreditt og er

spesielt skadelig for sårbare forbrukere med lav impuls kontroll. Det kan også bryte med hensikten bak Finansavtalelovens krav om at forbrukeren skal få relevant informasjon om kreditten i god tid før avtaleinngåelse, for å kunne gjøre vurderinger og sammenligninger.

Det britiske finanstillstyret (FCA) er opptatt av hvordan design i kundereisen påvirker beslutninger og oppfordrer aktivt finansaktørene til å bruke friksjon som et hjelpemiddel til å ta gode valg:¹²

But customers can also be driven towards making quick decisions which may not be in their best interests or consistent with our expectations under the Consumer Duty [regulation].

We encourage firms to consider how the design of customer journeys can affect customer understanding and their decisions when applying for credit.

6.4.1 Frivillig kredittforbud

En forbruker kan allerede i dag sette en kredittsperr. Ifølge Datatilsynet fører det til at det ikke går an å foreta en kredittvurdering av denne forbrukeren. Det kan resultere i at man ikke kan starte abonnementer eller ta opp lån. Det kan igjen redusere sannsynligheten for å bli utsatt for ID-tyveri. For å sette kredittsperr må man ta kontakt med alle kredittopplysningsforetakene.¹³

Det finske gjeldsregisteret, i regi av skattevesenet, tilbyr funksjonalitet der forbrukerne kan registrere seg selv med et frivillig kredittforbud. I februar 2025 var det nesten 80.000 personer som hadde registrert seg. Finnene kan velge å registrere kredittsperr uten at opplysningene formidles til kredittopplysningsforetak. Da påvirker forbudet bare kredittsøknader de eller noen andre gjør i vedkommendes navn. Forbruker kan også velge å dele sperr med kredittopplysningsforetakene. Det påvirker muligheten til å inngå nye avtaler om abonnement på tjenester som telefon og strøm eller forsikring og husleie.¹⁴

Forbrukerrådet mener dagens metode for kredittsperr i Norge er lite forbrukervennlig. Vi formoder at det er et større behov for å hindre seg selv eller andre fra å ta opp forbrukskreditt, enn å stoppe abonnementer av essensielle forbrukertjenester. Forbruker bør derfor selv få velge å begrense

¹² [Digital design in customers' online journeys: good practice and areas for improvement | FCA](#)

¹³ [Hvordan kan jeg sette kredittsperr? | Datatilsynet](#)

¹⁴ [De frivilliga kreditförbudet har nästan fördubblats – den senaste tidens datainträng ligger bakom – Det positiva kreditupplysningsregistret](#)

sperren til opptak av nye usikrede lån, men eventuelt ha sperre hos kredittopplysningsforetakene som tilvalg.

Forbruker bør i tillegg få velge varigheten på sperren til for eksempel syv dager, seks måneder eller et år. Det betyr at når de fjerner sperren i registeret så vil endringen ikke effektueres før den valgte perioden er utløpt. Norsk Tipping tilbyr en tilsvarende mekanisme til sine kunder, som legger til rette for at de enten kan legge inn en tidsbegrenset spillepause eller en permanent utestengning.

Forbrukerrådet har ingen sterk formening om et register for frivillig kredittforbud bør opprettes i et eller flere av dagens gjeldsregistre, Min side hos Skatteetaten eller hos private aktører som tidligere omtalte Lånestopp.no. Det må imidlertid innføres plikt for kredittyttere til å gjøre oppslag i kredittsperreregistret og ikke yte kreditt til forbrukere med sperre.

6.4.2 Påbud om «tenketid» før kredittopptak:

En mild variant av tenketid for mindre beløp kan være et pålegg om å legge inn en «pop up» på digitale flater hvor forbruker blir spurt en ekstra gang om vedkommende er sikker på at hen ønsker å ta opp kreditt, og en tydelig presentasjon av kostnader og mulige konsekvenser.

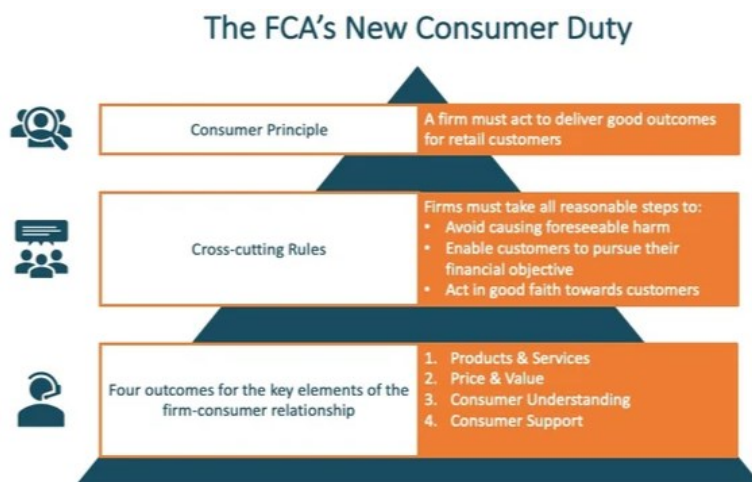
For større opptak av forbrukslån kan det være fornuftig med en utvidet tenketid og en kontrollmekanisme mellom lånetilsagn og utbetaling. Det kan for eksempel innrettes slik at kreditten ikke blir utbetalt før tidligst to virkedager etter lånetilsagn, og at forbruker må bekrefte en siste gang før utbetalingen kan effektueres.

Norge har handlingsrom til å stille digitale designkrav som beskytter forbrukeren i tråd med forbrukerdirektivets intensjon om ansvarlig kredittgivning. Mange forbrukere ender i dag opp med å kjøpe mer enn de ønsker eller egentlig har råd til – på kreditt.

6.5 Storbritannias Consumer Duty regelverk?

Det britiske finanstillsynets *Consumer-Duty*-regelverk omfatter alle finansielle tjenesteytere i forbrukersegmentet. Plikten hever standarden fra en deskriptiv overholdelse (compliance) av regelverket, til et prinsippbasert

regelverk. Det krever at «a firm must act to deliver good outcomes for retail customers.»¹⁵

Det britiske regelverket går lenger enn resten av Europa i å stille krav til den forbrukerrettede delen av finansbransjen. Det finnes imidlertid allerede beslektede bestemmelser om omsorgsplikt i EU og det norske regelverket. Det gjelder for eksempel for behandlingen av boliglånskunder med betalingsvansker og misligholdte boliglån.¹⁶ Det stiller krav til en form for omsorgsplikt, gjennom å hjelpe kunder som har fått betalingsproblemer.

Forbrukerrådet vil i 2026 skrive en rapport som blant annet vil beskrive det britiske regelverket og utrede hvordan finansielle aktører kan operasjonalisere prinsippbaserte, men mindre deskriptive, regelverk om omsorgsplikt i kommende regelverk fra EU.

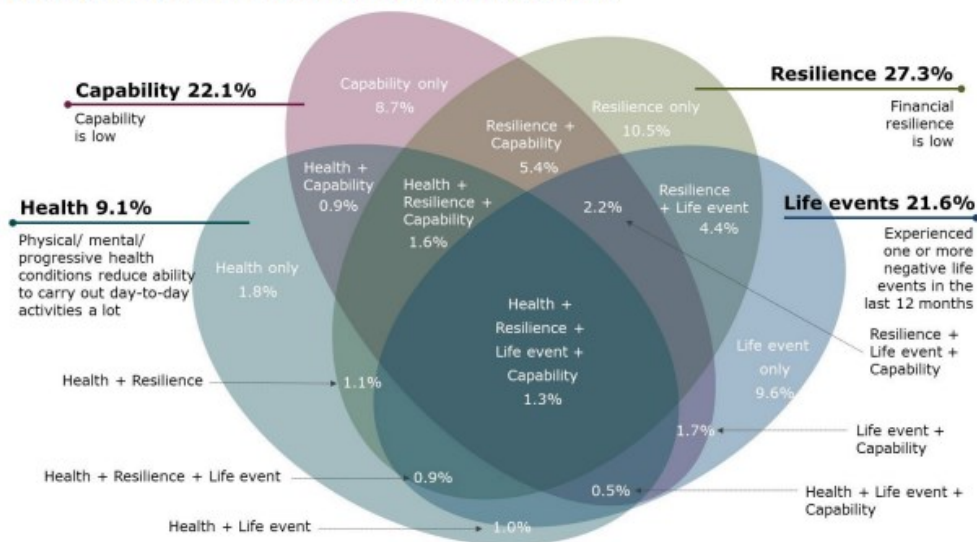
6.5.1 Økonomisk sårbarhet er mer enn manglende betalingsevne

Manglende betalingsevne er en sentral økonomisk sårbarhetsfaktor, men økonomisk sårbarhet handler om langt mer enn lav økonomisk motstandskraft. En forbruker med god råd kan likevel slite med tilgang til grunnleggende finansielle tjenester eller forledes inn i dyre og uegnede investeringsprodukter. Økonomisk sårbarhet kan utløses av forhold som dårlig helse eller sykdom, livshendelser eller begrensede forutsetninger for å forstå finansiell kommunikasjon.

¹⁵ UK Financial Conduct Authority, 6.5.2025: "Our approach to consumers"

¹⁶ Finanstilsynet 31. januar, 2024 – Tematilsynsrapport: Banker og kredittforetaks behandling av boliglånskunder med betalingsvansker og misligholdte boliglån

Figure 3.4: Proportion of adults who have characteristics of vulnerability—overlapping drivers of vulnerability (2022(updated))

Source: FLS **Base:** All UK adults (2022: 19,145) **Question:** Vulnerability summary v4 (intersections). **Note:** Shows the '2022 (updated)' results, which include the five characteristics covered only in the 2022 survey

Dette er viktig fordi økonomiske problemer påvirker helse, nære relasjoner, arbeidskapasitet og kan, i ytterste konsekvens, føre til selvmord. Det er i tillegg et tabu- og skambelagt tema som gjør at mange holder problemene for seg selv, og unnlater å oppsøke hjelp.

Forestillingen om det økonomisk rasjonelle mennesket er en nødvendig forenkling for å inkludere menneskelig adferd i økonomiske modeller. I den tradisjonelle finansiellitteraturen defineres *homo economicus* av profittmaksimering, feilfri rasjonalitet, ubegrenset kognitiv kapasitet, perfekt informasjon og smal egeninteresse.¹⁷

Moderne adferdsøkonomer gir trolig en mer realistisk beskrivelse av den menneskelige tilstanden. Det innebærer blant annet at «mennesker ofte har dårlig selvkontroll og systematisk avviker fra de planene de legger for framtiden.»¹⁸

Spørsmålet er om disse utfordringene skal betraktes som forbrukernes ansvar og problem alene, eller om finansielle tjenesteytere bør gjøre mer for å unngå forutsigbar forbrukerskade.

¹⁷ What Is Homo Economicus? Definition, Meaning, and Origins

¹⁸ adferdsøkonomi – Store norske leksikon

6.6 Håndhevelse

Håndhevelse av lover er en kritisk del av rammeverket fordi det sikrer at samfunnets regler følges, opprettholder rettssikkerhet og tillit, og skaper forutsigbarhet ved å definere hva som er rett og galt. Uten effektiv håndheving vil lover miste sin mening. Det undergraver samfunnsordenen og forbrukervernet.

En av Forbrukertilsynets viktigste oppgaver er å føre et «effektivt tilsyn på prioriterte områder.» Det ansvaret inkluderer store deler av den finansielle tjenesteytingen overfor forbrukere. I et brev til Barne- og familiedepartementet (BFD) forklarer imidlertid tilsynet at muligheten til å løse samfunnsoppdraget begrenses av både utviklingen i senere forvaltningspraksis og det rettslige utgangspunktet i tilsynsvirksomheten.¹⁹

Tilsynet foreslår derfor å utrede og sende på høring to endringer i lovgrunnlaget for tilsynets arbeid:

- «For det første foreslår vi å oppheve de gjenværende rester av den tidligere «forhandlingsmodellen» i markedsføringsloven § 36 første ledd med tilhørende forarbeider, og tilsvarende formulering i åpenhetsloven § 9 første ledd med tilhørende forarbeider.
- For det andre foreslår vi at Forbrukertilsynet får søksmålskompetanse for Markedsrådets vedtak, slik at avgjørelser i Markedsrådet som tilsynet mener er feil og hvor det er tilstrekkelig grunn til å få dette overprøvd, kan bringes direkte inn for domstolen.»

Forbrukerrådet støtter Forbrukertilsynets forslag, men mener i tillegg at tilsynet bør gis kompetanse til å treffe avgjørelser om prisavslag, heving, erstatning, reparasjon eller andre beføyelser til skadelidte forbrukere. At Forbrukertilsynet gis myndighet til også å pålegge selskaper å kompensere eller tilbakebetale skadelidte forbrukere, vil representere en betydelig styrking av forbrukervernet.

Forbrukerrådet mener dagens regelverk på dette området skaper et uholdbart asymmetrisk rettsvern mellom forbrukere og næringsdrivende. Modellen er i tillegg svært ressurskrevende for tilsynet og fører til at viktige tilsynsområder blir nedprioritert på bekostning av forbrukernes rettssikkerhet.

¹⁹ Forbrukertilsynets brev til Barne- og familiedepartementet 29.4.2025: «Forslag om lovendring for mer effektivt tilsyn med forbrukervernreglene og åpenhetsloven»

6.7 Utdyping av bestemte temaer

Departementet signaliserer at det vil legge til rette for møter med enkeltaktører for å utdype bestemte temaer. Forbrukerrådet stiller gjerne på et møte dersom departementet ønsker det.

Oslo, den 14. januar 2026

Med vennlig hilsen

Forbrukerrådet

Gunstein Instefjord

Leder for politikk

Arne Thommessen

Seniorrådgiver